

Curial i Güelfa

Anònim



Versió, introducció i notes: Salvador Vendrell
Il·lustracions: Carles Prunés

ELS NOSTRES AUTORS

bromera

I

Com Curial, fugint de la pobresa, arribà a casa del marquès de Montserrat on va ser acollit

Fa ja molt de temps vivia a Catalunya un gentilhome de pobra fortuna, ja que solament era senyor d'una casa baixa, però dotat de molta sensatesa, enteniment i gràcia. Tenia per muller una dona bellíssima que es deia Honorada i els dos vivien pobrament i honesta esforçant-se, sobretot, a obtenir la gràcia del piadós Redemptor. Com que de jóvens no tingueren fills, Nostre Senyor Déu els volgué consolar en la seua vellesa i els en donà un, al qual posaren el nom de Curial. L'havien desitjat tant, i era una criatura tan bella des de la seua tendra edat, que el pare i la mare vivien molt contents. L'infant, però, quedà orfe en morir el pare pocs anys després de la seua naixença.

La bona dona, que volia molt el seu fill, no condescendia a deixar-lo partir. Preferia que estigués content amb la pobresa que havia heretat del seu pare i no volia que se n'anàs del seu costat. Curial, però, que encara que era pobre tenia un cor noble, de seguida s'avorrí d'aquella vida i veient que la seua mare no li donava cap eixida, pobrament i a peu se'n va enfugir. Se n'anà a casa del marquès de Montserrat, que era un jove fadrí que feia poc havia heretat la senyoria de la seua terra per la mort del seu pare.

El marquès era aleshores en un castell seu que s'anomenava Pont de Stura. Curial hi va anar, entrà i es posà entre els cavallers i nobles, i esperà que algú li parlàs. El marquès, que eixia de missa, es trobà davant del jove i li digué:

—¿De qui ets?

—Senyor, vostre sóc —respongué Curial.

El senyor de Montferrat s'aturà i el mirà. En veure'l tan jove i tan bell, de seguida li replicà:

—I a mi em plau que meu sigues.

I li preguntà quin era el seu nom i el jove va respondre que Curial. De seguida, el féu vestir i posar-se a punt per tenir-lo al seu servei personal.

Curial cresqué en dies, en seny i en bellesa, amb tanta singularitat que es va convertir en punt de referència de tota la cort, de tal manera que, quan volien citar alguna grandíssima bellesa, parlaven de la seua. Així com Nostre Senyor Déu li havia donat bellesa corporal, li havia donat, al mateix temps, tanta gràcia que no hi havia persona que en veure'l no se n' enamoràs.

II

*De com Güelfa es casà i, en poc de temps,
esdevingué vídua i senyora de Milà*

El marquès tenia una germana que es deia Güelfa. El senyor de Milà, que era un cavaller jove i gentil, s'assabentà de la seua fama i bellesa, que era tanta que no tenia comparació i ultrapassava la de totes les donzelles d'Itàlia malgrat ser tan jove, ja que a penes tenia tretze anys. S'enamorà d'ella i, com que també tenia una germana molt bella que es deia Andrea, tractà amb el marquès de Montferrat que, si ell acceptava, li donaria amb molt bona voluntat Andrea per muller, en cas que ell li volgués donar Güelfa. La qual cosa, després d'un llarg tractat, es va complir.

El senyor de Milà envià Andrea i rebé Güelfa amb molt gran plaer. Güelfa li semblà molt més bella del que li havien dit i s'enamorà tant que altra cosa no oïa ni veia, i sols tenia bé i repòs quan amb ella era.

Güelfa era molt sàvia, suau i equilibrada i el seu marit l'estimava tant que no feia ni ordenava cap cosa sense consultar-la. Ella es comportava amb tanta discreció que era molt estimada pels seus vassalls.

Encara no s'havia complit el segon any de casats quan el senyor va sofrir una gran febre que el va atacar tan fort que tots els metges li pronosticaren la mort. Va fer el testament en presència de tots els seus barons i volgué que Güelfa, amb marit o sense marit, fos la senyora de Milà. Féu jurar als seus vassalls que acatarien la seua decisió, i va morir. Güelfa sentí un gran dolor, però com que el temps ho cura tot, a poc a poc anà consolant-se.



El seu germà, el marquès, veient-la jove, tendra, rica, desitjada per molts i tement alguna desgràcia, li demanà amb moltes raons que li plagués anar a viure amb ell a Montserrat. Güelfa, que era molt obedient i estimava el seu germà, es posà en camí i anà a la ciutat d'Alva on ell era. El marquès la va rebre honorablement, i li assignà com a estança la més bella part del seu palau. Sovint la feia venir a menjar amb ell, o ell i Andrea anaven a menjar amb ella. Així van estar, molt fraternalment, alguns anys.

III

*Com Güelfa es va enamorar de Curial, el va protegir
i li va declarar el seu amor*

El marquès estimava molt Curial, però com estava tan enamorat d'Andrea, la seua muller, no es preocupava de ningú i s'oblidava de totes les altres coses.

Curial, que tan notable entrada havia tingut en aquella casa, se sentia oblidat pel seu senyor. Trobant-se abatut i desfavorit s'apartava de la gent, de la qual cosa s'alegraven alguns envejosos, que sempre són nombrosos en les cases dels grans senyors. El fadrí, que tenia molt de seny, mentre durava el desfavor, per no perdre temps, aprengué gramàtica, lògica, retòrica i filosofia. Fou esforçat home en aquestes ciències i, al mateix temps, molt gran poeta, de tal manera que es féu molt famós i era tingut en gran estima.

A Güelfa, que era jove i fresca, no li faltava cap cosa excepte marit. Es trobava molt bella i per molts sollicitada, però veia com el seu germà no es preocupava de donar-li marit, ni a ella li semblava decent demanar-lo. No podent resistir els naturals apetits de la carn, que incessantment la combaïen, pensà que no seria deshonest que ella amàs secretament algun valerós jove. D'aquesta manera donà llicència als ulls perquè mirassen bé tots aquells que eren a casa del seu germà. No fixant-se en la noblesa de la sang ni en les riqueses, entre tots, elegí Curial, que era molt gentil i molt savi per a la seua edat. I començà a acostar-se a ell i el cridava molt sovint per parlar-hi.

Aquesta noble dama tenia un procurador que li administrava totes les rendes de Milà. L'home, que es deia Melcior

de Pando, era molt savi, discret i valerós i tenia ja cinquanta anys. Güelfa estimava molt Melcior, al qual no solament fiava les riqueses, sinó també tots els seus secrets.

Un dia que parlaven els dos de la gent de casa del marquès, Melcior començà a lloar Curial. Maleïa la seua pobresa i deïa que si aquell jove tingués uns pocs béns, esdevindria un cavaller molt valerós. Güelfa, mostrant tenir compassió, decidí ajudar-lo i fer-se càrrec d'ell sense importar-li la pobresa del jove. Manà a Melcior que, sense descobrir-li d'on li venia, el posàs en bon estat i li donàs tots els diners que ell volgués. Melcior, que no tenia fills i també estimava Curial, anà a buscar-lo i li digué:

—Curial, jo vaig conèixer bé el teu pare, que fou un home respectable, gentil i gran amic meu. Vaig veure l'entrada que vas fer en casa del marquès, i veig com les coses no han anat com semblava que anirien, ja que el marquès no solament s'ha oblidat de tu, sinó també de si mateix i de tots els de casa seua. I jo, que no tinc ni fill ni filla, ni parents que m'ajuden a desprendre'm d'açò que Déu m'ha donat, he pensat que les meues fortunes poden aprofitar a algú. Et donaré una part dels meus béns i, si veig que en tu els obsequis no es perden, et faré senyor de molt major bé després dels meus dies.

Sense deixar respondre Curial, agafant-lo de la mà, el va fer entrar en una cambra i, obrint una gran caixa plena tota del tresor de Güelfa, li digué:

—Fill meu, ací hi ha una part dels meus béns, pren-ne a plaer teu tant com cregues que en necessitaràs per a posar-te en bon estat. No et preocupes que no s'acabaran, perquè els que tu prendràs demà seran reposats. Però, fill meu, sigues savi i pensa que no es pot passar d'un estat a un altre si no és de manera gradual i muntar per l'escala a poc a poc.

El jove, molt meravellat d'aquesta tan gran novetat, no s'atrevia a fer-se avant ni gosava prendre dels diners. Però Melcior prengué d'aquella moneda i li'n donà tanta com podia emportar-se'n i, encomanant-lo a Déu, l'acomiadà.

Curial se'n tornà al seu habitatge i començà a fer allò que Melcior li havia manat. Es vestí molt bé, es proporcionà calçadura i prengué algun servidor. I així com prosperava en riquesa, també cresqué en virtut. Aprengué a cantar, a tocar instruments, a cavalcar, a trobar, a dansar i a totes les altres aptituds que pertanyen a noble jove i valerós. Curial era tan gentil que en quasi tota la cort de Montferrat no es feia menció d'altra persona, de la qual cosa el marqués estava molt content, i pensava que Melcior de Pando l'havia adoptat com a fill i li donava totes les coses que tenia.

Güelfa, veient el seu Curial créixer en bellesa i en virtut, cada dia se li acostava més i l'animava a superar-se. Melcior, per manament de la seua senyora, parlava també cada dia amb Curial, l'encoratjava a ben obrar i li donava els diners que necessitava.

Mentre les coses anaven així, dos cavallers ancians que solien acompanyar Güelfa, en veure-la parlar molt amb Curial, van sospitar que era ella qui el protegia i el feia créixer d'estat. Empesos per l'enveja, parlaren entre si, dient:

—Aquesta senyora ha canviat molt la manera de viure d'un temps ençà. Era una de les més honestes dones del món i ara ja no li plau ni el nostre consell ni la nostra companyia. Dóna els seus béns a Curial, el qual li farà perdre l'honor i la fama. És necessari que assabentem el marqués dels fets abans que aquesta malaltia prenga molt més creixement.

Finalment van concloure que abans de contar res al marqués vigilarien atentament per veure indicis d'alguna deshonestat.

Durant molt de temps, Curial no sabia ni pensava que Güelfa li donava tot el que ell gastava. Ell la delectava amb paraules divertides i burles, però mai no li donava a entendre que l'amava, ni mostrava senyal d'entendre que ella l'amava a ell, de la qual cosa l'enamorada portava insofrible pena.

Un dia que Curial acompanyava Güelfa a dinar amb el marqués, aquesta veié l'oportunitat de parlar amb ell vencent la vergonya que l'apartava dels seus plaers, i li digué:

—¡Dissortada de mi! ¡I quina mala paga rep el meu amor per tu! T'he amat des de fa molt de temps i t'he donat tot allò que de Melcior has rebut. Dins del meu pensament t'he fet senyor de mi i dels meus béns, i tu, cruel i ingrát, ignores els dons que l'amor t'ha oferit.

I mentre deia aquestes paraules, a penes podia retenir les llàgrimes.

Tot seguit, el marqués els rebé molt alegrement. Es posaren a taula i començaren a menjar. Güelfa, pensant en el que havia dit, i de quina manera Curial l'hauria entesa, a penes menjava. D'altra banda, Curial, assabentat que era ella qui li donava tot el que necessitava, molt pensatiu reflexionava i res no li feia profit. Desitjós de respondre, li semblava que aquell dinar durava un any. Així van estar els dos aquell dinar: ella sense menjar i ell sense reposar.

El dinar acabà i les taules foren llevades. Güelfa s'acomia-dà del seu germà i, acompanyada de molta gent notable, tornà amb angoixa a la seua cambra. Però abans de retirar-se digué a Melcior:

—Digues a Curial que et responga a les paraules que jo li he dit.

I girant-se vers Curial li digué:

—Parlaràs amb Melcior tal com ho faries amb mi.

Curial anà a casa de Melcior i, paraula per paraula, li descobrí el que Güelfa li havia dit. L'home, que feia temps que s'ho imaginava, amonestà el jove i li pregà molt que guardàs el secret i fos cautelós, ja que era molt envejat i des d'aquell moment ho seria molt més. Melcior tornà a la cambra de la senyora i li digué que Curial havia nascut per a servir-la, que ordenàs el que volgués, que ell l'obeiria.

—M'he posat en el cap de fer de Curial un home —respongué Güelfa—, perquè em sembla que s'ho mereix. La meua intenció és treballar a fer-lo virtuós i valerós, i donar a entendre que l'estime. Per això al vespre el portaràs ací, perquè davant de tu li vull parlar.

Vingut el vespre, Melcior portà Curial a la cambra de la senyora i quan foren al seu davant ella començà a parlar:

—Curial, he decidit donar-te tots els meus tresors. És veritat que t'estime, i així com t'he atorgat els béns et donaré altres coses quan crega que te les meresques. Vull que trobes el camí perquè pugues fer créixer el teu honor, però no vull que mai em demanes del meu amor més del que jo voldré donar-te. Mai no digues a ningú que ets el meu servidor, perquè em perdries per sempre i et privaria de tots els béns que esperes de mi.

Després, prenent-lo de les galtes, el va besar. Curial, alegre sense mesura, se'n va anar a sa casa i a penes va poder dormir aquella nit per tan ocupat com el seu cap va estar de plaents preocupacions.